

مقایسه تطبیقی بهره‌مندی زنان از حقوق ورزشی در دوران پهلوی و

انقلاب اسلامی

راحله سادات موسوی اجاق^۱

نازنین زهرا بروغنی^۲

چکیده

ورزش یکی از فعالیت‌های مهم زندگی بشر شناخته می‌شود که در همه جوامع بشری به نوعی مطرح بوده و هست. امروزه ورزش نسبت به گذشته، بسیار ساختارمند و متحول شده و علاوه بر تأثیر در ارتقاء سلامت جوامع، دارای کارکردهای مهمی در راستای ارتقاء رشد و توسعه جوامع است. کشورهای توسعه‌یافته، ورزش را تنها از دید یک مقوله ورزشی صرف نگاه نمی‌کنند، بلکه آن را ابزاری در خدمت اهداف و برنامه‌های اقتصادی، فرهنگی و حتی سیاسی خود می‌دانند.

امروزه فعالیت‌های ورزشی محدود به مردان نیست و زنان نیز مانند مردان، در بیشتر رشته‌های ورزشی فعالیت می‌کنند و از حقوق ورزشی برابر برخوردارند. ورزش زنان در ایران قدمت طولانی دارد و ما شاهد حضور زنان در عرصه ورزشی،

۱. دکترای علوم سیاسی سیاست‌گذاری عمومی، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران

۲. دکترای علوم سیاسی اندیشه سیاسی، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران

پژوهش نامه حقوق بشری

قبل و پس از انقلاب اسلامی هستیم. در این پژوهش سعی می‌شود با استفاده از روش تحلیلی و توصیفی، به این پرسش پاسخ دهیم که بهره‌مندی زنان از حقوق ورزشی در دوران پهلوی و بعد از انقلاب چگونه بوده‌است؟
واژه‌های کلیدی: ورزش زنان، حقوق ورزشی، دوران پهلوی، انقلاب اسلامی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

ورزش یکی از فعالیت‌های مهم زندگی انسان است که در همه جوامع بشری به‌نوعی مطرح بوده و هست. امروزه ورزش نسبت به گذشته، بسیار ساختارمند و متحول شده و علاوه بر تأثیر در ارتقاء سلامت جامعه، دارای کارکردهای متعدد و مهمی است.

ورزش از جمله فعالیت‌ها یا مهارت‌های عادی جسمانی است که براساس یک سری قوانین مورد توافق همگانی و با اهداف تفریحی یا مسابقه، نشاط شخصی، دستیابی به ورزیدگی، مهارت‌جویی یا تلفیقی از آن‌ها انجام می‌شود. بنابراین، واضح است که تعریف ورزش به هدف انجام آن بستگی دارد. واژه ورزش که از دیرباز در دانش‌زبانی مردم ایران، به معنای تمرین و ممارست بود، هنگام تصویب «قانون ورزش اجباری در مدارس» در ۱۶ شهریورماه ۱۳۰۶، به‌طور رسمی به معنای امروزی، وارد قاموس واژه‌های دولتی ایران شد.

در ارتباط با ورزش زنان نیز که شامل رقابت‌های حرفه‌ای و آماتور در تمام رشته‌های ورزشی است، باید تأکید کرد که امروزه ورزش زنان، در جوامع بین‌المللی جایگاه ویژه‌ای یافته، زیرا زنان نیمی از جامعه بشری را تشکیل داده و از ابعاد مختلف اهمیت دارند و باید در برنامه‌ریزی‌های گوناگون جوامع برای پیشرفت و توسعه، در نظر گرفته شوند.

امروزه زنان زیادی در سطح جهان به ورزش‌های مختلف اشتغال دارند. گروهی ورزشکار حرفه‌ای و تعدادی آماتور هستند. عده‌ای به ورزش‌های سبک و برخی به ورزش‌های سنگین و خشن می‌پردازند. گروهی برای رسیدن به مقام و قهرمانی تلاش می‌کنند و هدف برخی نیز حفظ سلامتی یا تناسب اندام است، اما وجه مشترک تمام آنان، این است که ورزش به‌عنوان دغدغه اصلی آن‌ها محسوب می‌شود.

مشارکت زنان در امور ورزشی، از قرن بیستم میلادی به ویژه اواخر آن، به تدریج افزایش یافت. این افزایش، تحت تأثیر تغییرات جوامع بود که بر برابری جنسیتی تأکید داشت. البته میزان این مشارکت در هر رشته ورزشی و هر کشوری تفاوت دارد. ورزش زنان در برخی رشته‌ها و در تعدادی از کشورها، محدودیت‌هایی دارد یا این‌که در برخی رشته‌ها مانند تنیس و باله، نسبت به ورزش مردان، از محبوبیت بیشتری برخوردار است. (ژاکلین J. پل و همکاران، ۱۳۸۱: ۲۵)

ورزش زنان در ایران سابقه طولانی دارد و قبل و پس از انقلاب اسلامی شاهد حضور زنان در عرصه‌های ورزشی بوده‌ایم، اما حضور بانوان محجبه ایرانی در عرصه‌های بین‌المللی، در دهه‌های اخیر پررنگ‌تر از گذشته شده است. در این پژوهش برآنیم تا با استفاده از روش تحلیلی و توصیفی، به این پرسش پاسخ دهیم که بهره‌مندی زنان از حقوق ورزشی در عصر پهلوی و پس از انقلاب اسلامی، چگونه بوده است؟

حقوق ورزشی زنان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مبین نهادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ایران براساس اصول و ضوابط اسلامی است. در این قانون، نیروی انسانی زن که در نظام طاغوت در خدمت استثمار همه‌جانبه خارجی بود، هویت اصلی و حقوق انسانی خود را بازمی‌یابد و در این بازیابی، ضرورت استیفای حقوق زنان، به دلیل ستم بیشتری که از قبل متحمل شده‌اند، بیشتر خواهد بود.

قبل از بیان اصول قانون اساسی در این رابطه، لازم است برای روشن شدن موضوع، تعریفی اجمالی از حقوق ورزشی ارائه کنیم. حقوق ورزشی یکی از گرایش‌های علم

حقوق است که به بررسی حقوق حوادث در ورزش می‌پردازد. در این اصطلاح، واژه ورزش دارای مفهوم وسیعی است و عملیات و فعالیت‌های ورزشی قهرمانی، جزئی از این مجموعه است که به‌طور کلی می‌توان گفت منظور از حوادث ورزشی، تمامی جرایم و شبه جرایمی است که توسط ورزشکاران، معلمین، مربیان، مدیران، تماشاگران، سازندگان و تولیدکنندگان لوازم و تجهیزات و امثال آن‌ها به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در رابطه با ورزش انجام می‌شود. موضوع این وقایع ممکن است سلامتی، جان، اموال، حیثیت، شرافت و سایر حقوق قانونی اشخاص باشد که به‌نحوی در محدوده ورزش حضور دارند. (حسین آقایی‌نیا، ۱۳۸۹: ۹)

منظور از حقوق ورزشی در این پژوهش، حقوق انسانی است که ورزش برای افراد اعم از زن و مرد، ایجاد می‌کند و تضييع آن، به ایجاد شبهه بی‌عدالتی می‌انجامد. براین اساس، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان مهم‌ترین سند چشم‌انداز کشور، به این مهم توجه کرده و در اصل سوم بیان داشته: «دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به‌کار گیرد:» آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمامی سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی و...».

بنابراین یکی از وظایف دولت در کنار آموزش و پرورش رایگان، فراهم کردن تربیت بدنی رایگان برای همه و در تمامی سطوح است. از این اصل می‌توان استنباط کرد که همه مردم در تمامی سطوح، از حق تربیت بدنی رایگان بهره‌مندند.

همچنین براساس اصل بیست و یکم قانون اساسی، «همه افراد ملت اعم از زن و مرد، به‌طور یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.» براساس این

اصل، دولت موظف است حقوق زنان را با رعایت موازین اسلامی، در همه زمینه‌ها تضمین کرده و بستر مساعدی برای رشد شخصیت و احیای حقوق مادی و معنوی آنان فراهم کند که از جمله این حقوق، حقوق ورزشی است.

همچنین در شش برنامه توسعه بعد از انقلاب اسلامی، برنامه‌های اوقات فراغت و تربیت‌بدنی زنان مورد توجه قرار گرفته و شورای عالی انقلاب فرهنگی در منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران، به موضوع ورزش زنان توجه کرده و در سیاست‌های اصلی خود درباره سلامت زنان، دو بند را به بیان حقوق ورزشی زنان اختصاص داده است.

در این بندها به «دسترسی فراگیر و عادلانه به امکانات ورزشی و آموزشی در زمینه تربیت‌بدنی و تفریحات سالم (منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران، بند ۵۳) و حق پرورش و شکوفایی استعدادها و ورزشی و حضور در میدانی ورزشی در سطح ملی و بین‌المللی متناسب با موازین اسلامی (منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران، بند ۵۴)» اشاره شده که نمونه‌هایی از توجه ویژه جمهوری اسلامی ایران به ورزش به‌ویژه ورزش بانوان است.

براین اساس، می‌توان با توجه به اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اسناد پایین‌دستی، گفت که ورزش بانوان از ابعاد مختلف سلامتی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، دارای اهمیت ویژه‌ای است و داشتن حقوق ورزشی به‌خصوص حضور در میدانی ورزشی، یک امتیاز برای زنان و دیگر فعالان اجتماعی محسوب می‌شود. (محمود حکمت‌نیا، ۱۳۹۰: ۳۰۵)

ورزش زنان ایران در دوران پهلوی

ورود زنان به عرصه ورزش در ایران، به دوران سلطنت پهلوی بازمی‌گردد که با اجباری شدن قانون ورزش در مدارس، آغاز و در سال ۱۳۱۱، انجمن ورزشی دانشجویان در دانش‌سرای عالی و در سال ۱۳۱۲، انجمن تربیت‌بدنی تأسیس شد و با استخدام مربیان و کارشناسان خارجی، ورزشگاه‌های عمومی و استخرهای شنا دایر شدند و مسابقات قهرمانی و باشگاهی، اردوهای تابستانی و سازمان پیشاهنگی رواج یافت. در سال ۱۳۱۵ نیز دوره‌های تعلیمات کوتاه‌مدت برای تربیت معلمان پیشاهنگی و تربیت‌بدنی، زیر نظر توماس گیسن امریکایی برگزار و در سال ۱۳۱۷ نیز تربیت مربیان ورزش به‌جای دارالمعلمین تأسیس شد و دانش‌سرای عالی از سال ۱۳۳۵ به پذیرش دانشجویان دختر و پسر در رشته تربیت‌بدنی پرداخت و در همین زمان تا پیش از سال ۱۳۳۹ (۱۹۶۰م)، اداره کل تربیت‌بدنی در وزارت فرهنگ تأسیس شد.

البته ورزش دختران و زنان، همواره بخش ناچیزی از برنامه‌های سازمان‌های ورزشی را به خود اختصاص می‌داد، اما تشکیلات ورزشی بانوان در دستگاه مدیریت ورزش کشور برای سامان‌دهی ورزش بانوان، تلاش خود را با تشکیل کمیته‌ای باعنوان کمیته ورزش بانوان دنبال کرد و به جایگاه مستقلی دست یافت. (ساریخانی،

۱۳۹۲: ۱۱۶)

مدرسه عالی ورزش نیز از سال ۱۳۵۲-۱۳۵۱ کار خود را با پذیرش دانشجوی دختر و پسر آغاز کرد و در دوره محمدرضا پهلوی، تشکیلات ورزشی منسجم‌تر شد و تأسیسات ورزشی گسترش بیشتری یافت. در این زمان، زنان ورزشکار وارد عرصه رقابت بین‌المللی شدند و توانستند افتخاراتی کسب کنند. (ساریخانی، ۱۳۹۰: ۱۱۶-۱۱۷)

یکی دیگر از مواردی که قبل از انقلاب بسیار مشهود بود، همگانی نبودن ورزش و تربیت بدنی میان اقشار مختلف جامعه و محدودیت آن به ورزشکاران و قهرمانان بود. (ناهمید ساریخانی، ۱۳۹۰: ۱۱۷)

همچنین قبل از انقلاب، تربیت بدنی به عنوان وسیله‌ای برای تعلیم و تربیت و پرورش استعدادهاى بالقوه در جامعه مطرح نبود. در آن زمان فقط عده خاصی از بانوان از طبقات مرفه جامعه، برای گذراندن اوقات فراغت خود، در برخی رشته‌های ورزشی لوکس مانند اسکی، اسب‌سواری و شمشیربازی شرکت می‌کردند. علاوه بر آن، کلیه امور ورزشی زنان در اختیار مردان بود و با دخالت مستقیم آن‌ها انجام می‌شد و این امر باعث می‌شد زنان در فعالیت‌های اجتماعی خود هیچ نقشی نداشته باشند. در مجموع، ورود زنان ایرانی در جامعه ورزشی قبل از انقلاب، همانند مردان و با تشکیلاتی مشابه بود. (معاونت ورزش بانوان کشور، ۱۳۷۳: ۱۲۹-۱۳۰)

ورزش زنان در ایران بعد از انقلاب اسلامی

انقلاب در لغت، برگشتن از حالی به حالی دیگر، دگرگون شدن و تغییر و تحول است و در اصطلاح رایج جهان، تلاش عده‌ای برای واژگون کردن حکومت و ایجاد حکومتی نو به منظور تغییرات اساسی و بنیادین در تمام نهادها، مناسبات ساختار سیاسی و اجتماعی و جایگزینی سازمانی نوین و مطلوب در چارچوب اهداف و آرمان‌های خاص است.

باتوجه به این تعریف، هر انقلابی را می‌توان دگرگونی در ابعاد مختلف معنا کرد. بی‌شک انقلاب ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست و تحولات سیاسی و اجتماعی این سال‌ها، بر ورزش نیز تأثیر گسترده‌ای داشته‌است.

در بدو پیروزی انقلاب اسلامی، ورزش بانوان به علت عدم تطابق با موازین فکری و چارچوب و معیارهای حکومت اسلامی، افت چشمگیری داشت. بعد از انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، شورای ورزشی بانوان، امور ورزش مربوط به بانوان را زیر نظر گرفت. (ساربخانی، ۱۳۹۲: ۱۱۸)

در سال ۱۳۶۸، مدیریت ورزش بانوان با عنوان معاونت ورزش بانوان و به صورت معاونتی مستقل در سازمان تربیت بدنی به کار خود ادامه داد. (موسوی، ۱۳۷۹: ۵۰) بعد از پایان جنگ نیز به ابتکار خانم فائزه هاشمی رفسنجانی، بازی‌های بانوان کشورهای اسلامی پایه‌گذاری شد و به تصویب هیئت اجرایی کمیته ملی المپیک رسید.

اولین دوره بازی‌های بانوان کشورهای اسلامی که ابتدا فقط زنان مسلمان کشورهای اسلامی حق شرکت در آن را داشتند، در سال ۱۹۹۳ در تهران برگزار شد. از سال ۲۰۰۱ میلادی که این مسابقه‌ها در تهران و رشت برگزار شد، زنان مسلمان کشورهای اسلامی و غیراسلامی حق شرکت در آن را داشتند. در سال ۲۰۰۵ نام این بازی‌ها به بازی‌های اسلامی زنان تغییر کرد تا دربرگیرنده شرکت‌کنندگان از کشورهای اسلامی و غیراسلامی باشد، اما باید تأکید کرد که با گسترش بخش ورزش بانوان، مشکلات این بخش نیز چند برابر می‌شود. از یک طرف، روزه‌روز بر جمعیت زنان ورزشکار افزوده می‌شود و از طرف دیگر، کمبود امکانات و مسئله انطباق فرهنگ حاکم بر جامعه اسلامی با تأمین نیازهای ورزشی جامعه زنان، دشواری‌های مضاعفی را مقابل سازمان ورزشی بانوان ایران قرار می‌دهد. (موسوی، ۱۳۷۹: ۴۲)

اما در عین حال و با وجود مشکلات متعددی که زنان ایرانی در ورزش با آن مواجه هستند، ما شاهد موفقیت آنان نیز بوده‌ایم. در این راستا، باید تأکید کرد که مهم‌ترین دستاورد انقلاب اسلامی برای قشر زنان، ایجاد خودباوری و هویت اسلامی بود که

این دو دستاورد، زمینه رشد و تعالی زنان را در جامعه فراهم کرد و فرصت حضور آنها را در جامعه افزایش داد تا بتوانند به شکل توانمندتری در همه عرصه‌ها قدم بردارند. آنچنان که در بازی‌های المپیک پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، شاهد بودیم که برای اولین بار، تیراندازان زن به بازی‌های المپیک اعزام شدند.

حضور زنان در میادین ورزشی بین‌المللی، از سوی صاحب‌نظران ورزشی به‌عنوان گام بلندی در امر ورزش بانوان شناخته می‌شود و در این سال‌ها، مدال‌آوری زنان در مسابقات بین‌المللی، اهمیت بسیاری یافته و ورزش قهرمانی زنان مورد توجه و حمایت بسیاری قرار گرفته‌است. در حال حاضر نیز برخی ورزشکاران زن ایرانی از شهرت جهانی برخوردارند و برخی از آنان نیز به‌عنوان لژیونر در باشگاه‌های خارجی، بازی می‌کنند.

با نگاهی عمیق به حضور افتخارآمیز زنان ورزشکار با حجاب اسلامی در دوران بعد از انقلاب، متوجه می‌شویم که حجاب مانعی برای کسب افتخارات ورزشی توسط ورزشکاران زن ایران نبوده و این مبین آن است که اسلام و حجاب و پوشش مناسب اسلامی، هیچ مغایرتی با حضور زنان در عرصه‌های مختلف جامعه از جمله میادین ورزشی ندارد و با حجاب نیز می‌توان پرچم‌دار قدرت در میادین ورزشی جهان شد. رهبر معظم انقلاب نیز در این خصوص می‌فرماید که حضور بانوان و دختران ورزشکار با رعایت حجاب شرعی، در میدان‌های بین‌المللی، اقدامی فوق‌العاده، بسیار مهم و با ارزش است. (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۱/۱۲/۲۱)

دیدگاه اسلام درباره ورزش زنان

طبق شواهد تاریخی و روایات، اسلام به ورزش، سلامتی و شادابی بدون تأکید بر تفاوت جنسیتی توجه کرده و با ورزش زنان مخالفتی ندارد. البته با توجه به برخی اختلاف نظرها در متون فکری، باید گفت که اختلافات مربوط به ورزش، تنها در قسمت موضوعات «سبقه و رمایه» بیان شده (در اصطلاح فقه، سبق و رمایه به عقد مسابقه، اسب‌سواری و تیراندازی به منظور آمادگی برای پیکار و جهاد با دشمنان اسلام گفته می‌شود) و برخی فقیهان از آنجا که وظیفه نبرد را از زنان منتفی دانسته‌اند، ورود آنان به موضوعات «سبقه و رمایه» را مجاز ندانسته‌اند که البته این دیدگاه قابل نقد است، زیرا اگرچه وظیفه جهاد ابتدایی از زنان منتفی شده، اما جهادهای دیگر از قبیل جهاد دفاعی، بر زنان واجب است و به همین دلیل، برخی فقها یادگیری امور رزمی و آداب آن را بر زنان نیز واجب می‌دانند. (حکمت‌نیا، ۱۳۹۰: ۲۸۶)

ورزش زنان از منظر مقام معظم رهبری

اگرچه حضور زنان در مسابقات بین‌المللی ورزشی با این استدلال که آنان را در معرض نمایش حرکات ورزشی در رسانه‌ها قرار می‌دهد، با مخالفت‌هایی مواجه شده، لیکن رهبر معظم انقلاب این حضور را تأیید کرده و آن را افتخارآمیز دانسته و حضور بانوان و دختران ورزشکار با رعایت حجاب شرعی در میدان‌های بین‌المللی را اقدامی فوق‌العاده، بسیار مهم و با ارزش دانسته‌اند. (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۱/۱۲/۲۱)

ایشان درباره اهمیت ورزش قهرمانی بانوان می‌فرمایند: «مسئله بانوان و دختران ورزشکار ما که با حجاب به میدان می‌روند، بسیار مهم است. در کشوری از کشورهای اروپا، یک زن را به جرم با حجاب بودن، ترور می‌کنند و چاقو می‌زنند و

می‌کشند. آن وقت در این فضا و در این کشورها، یک زن محجبه بر سکوی قهرمانی می‌ایستد و همه را وادار به تکریم و تجلیل از خود می‌کند. این کار خیلی با عظمت است. واقعاً همه باید از زنان ورزشکار ما که با حجاب و عفاف و متانت در میدان‌ها حاضر می‌شوند، تشکر کنند.» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۱/۱۲/۲۱)

ایشان همچنین در خصوص ورزشکار زنی که با چادر بر سکوی قهرمانی حاضر شد، فرمودند: «او به دنیا نشان داد که در مقابل هجمه‌هایی که از سوی مراکز ضدفرهنگ، ضددین و ضداسلام انجام می‌شود، مقاوم است. این خانم شخصیتی از خود نشان می‌دهد و در واقع ملت خود را معرفی می‌کند. این‌ها نشانه استقامت و ایستادگی و بنیان محکم عنصر ملت ایران است. این کارها به یک ملت ارزش می‌دهد.»

مقام معظم رهبری صعود بانوان ایرانی به قله اورست را نیز تحسین کرده و فرمودند: «واقعاً انسان احساس افتخار می‌کند که زنان جوان و با ایمان ما، چنین حرکت عظیم و ارزشمندی انجام می‌دهند و مایه افتخار ایران می‌شوند. این خبر را که شنیدم، لذت بردم. وقتی عکس‌های صعود خانم‌ها را که در ارتفاع ۸۸۰۰ متری ایستاده بودند و پرچم یا زهرا را در دست گرفته بودند، دیدم، واقعاً احساس افتخار کردم. این کار بسیار بزرگی است. من تجلیل از شما را وظیفه خود می‌دانم و این کارها باید به مردم نشان داده شود.» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۸۵/۰۸/۳۰)

مقام معظم رهبری معتقدند که محیط ورزش بانوان باید به گونه‌ای باشد که حدود اسلامی در آن دقیقاً رعایت شود، زیرا تبرج و خودنمایی زن ممنوع است. اگر جامعه به محیطی برای خودنمایی زن تبدیل شود، امور جدی جامعه نظیر خانواده، سلامت، عفاف و عصمت جوانان ضربه می‌خورد. (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۵/۱۰/۰۸)

نتیجه‌گیری

ورزش و کارکردهای آن از گذشته تاکنون، مورد توجه انسان‌ها بوده‌است. امروزه جهانی‌سازی، تحولات عظیمی در ورزش ایجاد کرده و کشورها به ورزش به‌عنوان یک عنصر قدرت‌بخش سیاسی، اقتصادی و فرهنگی توجه دارند. اسلام نیز به ورزش توجه داشته و آن را برای تندرستی یا کسب آمادگی بدنی به‌منظور دفاع از کشور توصیه کرده و گاهی نیز واجب دانسته‌است.

در بسیاری از تصویرهای ارائه‌شده قبل و پس از انقلاب، زن نماد کشور است. به همین دلیل، چگونگی انعکاس تصویر زن ایرانی در سطح جهان، برای سیاست‌گذاران اهمیت ویژه‌ای دارد. پیش از انقلاب، تصویر مطلوب، زنی بود که نشانه‌های مدرن یا غربی بودن را داشته‌باشد و به همین دلیل، اگرچه حضور زن در میدان‌های ورزشی برای همه اقشار جامعه به‌راحتی پذیرفته نمی‌شد، اما سیاست کلی کشور مشوق این حضور بود، اما هم‌زمان با این تشویق، توجه به نمادهای غربی نیز مورد تأکید بود و جنبه تبلیغاتی آن، بر جنبه سلامت جسم و روان ارجحیت داشت. در آن زمان، ورزش به قشر مرفه اختصاص داشت و در رشته‌هایی مانند ژیمناستیک، بسکتبال و رقص باله خلاصه می‌شد و نماد کالای لوکس به حساب می‌آمد. بنابراین واضح است که ورزش زنان قبل از انقلاب، وسیله‌ای در دست حکومت و برای پیشبرد اهداف آنان بود.

اما پس از انقلاب، هرچند زن همچنان نماد کشور محسوب می‌شد، اما این بار، نشانه‌های اسلامی را با خود حمل می‌کرد و زنان محجبه دوشادوش مردان در تمام عرصه‌های پیشرفت کشور، در صحنه حاضر بودند. با پیروزی انقلاب اسلامی زنان توانستند در میادین ورزشی حضور یابند و با حجاب اسلامی پا به عرصه‌های بین‌المللی بگذارند. طراحی لباس‌های اسلامی برای بانوان و جداسازی فضای ورزشی

بانوان و آقایان، از تحولات ورزش بانوان پس از انقلاب بود. ضمن آن‌که بانوان در بسیاری از رشته‌های ورزشی فعالیت خود را آغاز کردند و در انتخاب رشته ورزشی محدودیتی وجود نداشت.

ایران در زمینه حضور بانوان با حجاب اسلامی در مسابقات بسکتبال، اولین کشوری بود که لباس خاصی طراحی کرد و توانست پس از تلاش‌های زیاد، موافقت فیفا را برای حضور بانوان با پوشش اسلامی اخذ کند.

پیشرفت ورزش بانوان با حضور فعال آن‌ها در میادین آسیایی و بین‌المللی با حجاب اسلامی و مقبولیت این مسئله نزد فدراسیون‌های جهانی، بی‌شک از موفقیت‌های ورزش ایران در تاریخ انقلاب است که البته برای رسیدن به سطح ایده‌آل، هنوز راه طولانی در پیش دارد و روزه‌های خالی زیادی در آن مشهود است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

۱. آقایی‌نیا، حسین (۱۳۸۹)، حقوق ورزشی، تهران، بنیاد حقوقی میزان.
۲. ریاضی، شیلا (۱۳۷۵)، آمادگی جسمانی برای بانوان، تهران، خجسته.
۳. ژاکلین ل. پیل. سی، هارمون، مترجمان، شکوه نوایی‌نژاد، مهوش نوربخش و فریده هادی (۱۳۸۱)، دیدگاه‌های علمی در ورزش بانوان، تهران، امید دانش.
۴. ساریخانی، ناهید و همکاران (۱۳۹۲)، جامعه‌شناسی ورزش زنان، تهران، انتشارات آوای ظهور.
۵. منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران، مصوبه ۱۳۸۳/۶/۳۱.
۶. محمود، حکمت‌نیا (۱۳۹۰)، حقوق و مسئولیت‌های فردی و اجتماعی زن، تهران، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۷. موسوی، مریم و همکاران (۱۳۷۹)، تعیین و تطبیق شاخص‌های برنامه‌ریزی به‌منظور شفاف‌کردن و بهبود برنامه‌ریزی جامع کاربردی ورزش بانوان کشور، تهران، سازمان تربیت‌بدنی حوزه معاونت ورزش بانوان کشور.
۸. سایت <http://www.tebyan.net>.
۹. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان سازمان تربیت‌بدنی و رؤسای فدراسیون‌های ورزشی، ۱۳۷۵/۱۰/۸.
۱۰. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار فاتحان قله اورست، ۱۳۸۵/۸/۳۰.
۱۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مدال‌آوران المپیک و پارالمپیک، ۱۳۹۱/۱۲/۲۱.

پروفیسر شہناز گل خان
پرنسپل جامعہ اسلامیہ اسلامیہ